

1

Vážená paní ředitelko,

odbor 75 spolu s odborem 91 obdržely od Generálního ředitelství Úřadu práce ČR (dále jen „Úřad práce“) žádost o stanovisko k započítávání kompenzačního bonusu, který byl vyplacen v roce 2020 osobám samostatně výdělečně činným (dále jen OSVČ), do rozhodného příjmu pro nárok na dávky státní sociální podpory (dále jen „dávky SSP“). Úřad práce zprvu neshledával zásadní problém se započítáváním kompenzačního bonusu OSVČ do rozhodného příjmu, avšak tyto problémy se vyskytly při dodatečném sdělení tohoto příjmu ze strany orgánů finanční správy („sehrání“) po výplatě dávek SSP testovaných na příjmy náležejících za 3. čtvrtletí 2021. Tímto opožděným sehráním kompenzačního bonusu došlo po výplatě dávek SSP k navýšení příjmu OSVČ a v některých případech ke vzniku přeplatku.

1. Úřad práce se dotazuje, jakým způsobem postupovat v případech, kdy došlo k dodatečnému sehrání kompenzačního bonusu OSVČ

Úvodem nám dovoluji podotknout, že zvýšení rozhodných příjmů samo o sobě nemá za následek vznik přeplatku na dávce státní sociální podpory. Přeplatek na dávce, respektive povinnost jej vrátit, vzniká teprve poté, co je ve správním řízení o této povinnosti rozhodnuto.

Správním řízením o povinnosti vrátit přeplatek na dávce SSP je řízením zahajovaným z moci úřední oznámením adresovaným účastníkovi řízení. Pro to, aby orgán státní sociální podpory mohl zahájit toto řízení, by měla být alespoň s velkou mírou jistoty splněna zákonná podmínka dle ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dál jen „zákon o SSP“), a to, že příjemce dávky nesplnil některou jemu uloženou povinnost nebo **přijal dávku nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jinak způsobil, že dávka byla vyplacena neprávem nebo v nesprávné výši**. Stručně řečeno, aby mohlo být vedeno řízení o povinnosti vrátit přeplatek na dávce a ukončeno vydáním rozhodnutím v této věci, musí být orgánem státní sociální podpory prokázáno zavinění příjemce dávky, případně osoby společně posuzované, na vzniku přeplatku na dávce (s výjimkou rodičovského příspěvku, kde platí objektivní odpovědnost příjemce za vznik přeplatku, rodičovský příspěvek však není předmětem tohoto stanoviska). Po provedení dokazování, jehož výsledkem je, že k zavinění přeplatku ze strany příjemce dávky SSP (případně osoby společně posuzované) došlo, a umožnění seznámit se s podklady před vydáním rozhodnutí, může být vydáno předmětné rozhodnutí. Pokud orgán státní sociální podpory vyhodnotí, že příjemce dávky SSP (případně osoba s ním společně posuzovaná) přeplatek na dávce nezavinil, řízení o povinnosti vrátit přeplatek se vůbec

nezahajuje a nevede. V případě, že by bylo zahájeno řízení o povinnosti vrátit přeplatek na dávce a v jeho průběhu by se prokázalo, že příjemce dávky nebo osoba s ním společně posuzovaná vznik přeplatku nezavinila, řízení by muselo být usnesením zastaveno. K těmto případům by však v zásadě docházet nemělo.

V předchozím odstavci je popsán standardní postup, který se uplatní ve všech případech, kdy Úřad práce zjistí, že na dávce SSP bylo vyplaceno více, než podle zákona mělo být. Zdůrazňujeme, že každý případ a každé správní řízení je přísně individuální a v každém řízení je třeba vycházet ze všech konkrétních okolností, které mohly mít vliv na jeho výsledek.

Podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 159/2020 Sb.“), je kompenzační bonus vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a zároveň je v případě OSVČ podle ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 159/2020 Sb. započítatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a zákona upravujícího státní sociální podporu.

V případech, kdy se vyhodnocoval nárok na testovanou dávku SSP od 1. července 2021 a příjemce dávky SSP (případně osoba společně posuzovaná), měl v rozhodném období (2. čtvrtletí 2021), příjmy ze samostatné výdělečné činnosti, což prohlásil na Dokladu o výši čtvrtletního příjmu, stanovoval se tento příjem postupem dle ustanovení § 5 odst. 4 zákona o SSP. Takovému příjemci (osobě společně posuzované) nelze klást za vinu, že se rozhodný příjem dodatečně (po výplatě dávky SSP) zvýšil o kompenzační bonus, který byl předepsán (zaúčtován) a vyplacen v roce 2020, neboť tuto okolnost nebyl s to žádným způsobem ovlivnit.

V případě, že by příjemce dávky SSP (případně osoba společně posuzovaná) v rozporu se skutečností na Dokladu o výši čtvrtletního příjmu za 2. čtvrtletí 2021 neuvedla, že vykonávala samostatnou výdělečnou činnost (tedy se jí příjem ze samostatné výdělečné činnosti vůbec nestanovoval) a dodatečně se jí sehrál kompenzační bonus vyměřený v roce 2020, měli bychom za to, že zde by se o zavinění případného přeplatku ze strany příjemce dávky SSP (osoby společně posuzované) jednalo.

Posledním případem by mohla být rovněž situace, kdy příjemce dávky SSP (případně osoba společně posuzovaná) ve 2. čtvrtletí 2021 samostatnou výdělečnou činnost již skutečně nevykonávala, avšak sehrál se jí do rozhodného příjmu za toto období kompenzační bonus OSVČ. Vzhledem k tomu, že kompenzační bonus, jakožto vratka daně, má být podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona o SSP do rozhodného příjmu promítnut v tom kalendářním čtvrtletí, v němž došlo k jeho zaúčtování, do rozhodného

příjmu za 2. čtvrtletí 2021 bychom v tomto případě kompenzační bonus nezahrnuli. Kompenzační bonus OSVČ vyplacený podle zákona č. 159/2020 Sb. byl totiž předepsán (zaúčtován) a vyplacen již v roce 2020 a nikoliv ve 2. čtvrtletí 2021.

2. Úřad práce dále žádá o upřesnění postupu v případě kompenzačního bonusu mimo OSVČ (tedy zejména kompenzační bonus náležející osobám vykonávajícím práci na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr) v případě, že kompenzační bonus příjemce dávky SSP (nebo společně posuzovaná osoba) ve skutečnosti neobdržel

V žádosti o stanovisko popisujete případ (případy), kdy příjemci dávky SSP nebo osobě společně posuzované byl sehrán kompenzační bonus a příjemce (či osoba společně posuzovaná) tvrdí, že tento kompenzační bonus ve skutečnosti vůbec neobdržel. Uvádíte, že se jedná o případy, kdy byl kompenzační bonus vyplacen na účet zaměstnavatele a tento je svým zaměstnancům nevyplatil.

Subjektem kompenzačního bonusu je podle ustanovení § 2aa zákona č. 159/2020 Sb. osoba, která v rozhodném období vykonávala práci na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr. Zákon č. 159/2020 Sb., explicitně neuvádí, kdo je žadatelem o kompenzační bonus, avšak z jeho kontextu vyplývá, že to má být subjekt kompenzačního bonusu. Není tedy zřejmé, z jakého důvodu by měl být kompenzační bonus vyplacen na účet zaměstnavatele, namísto přímo subjektu kompenzačního bonusu. Můžeme spekulovat, že zaměstnavatel o kompenzační bonus žádal za své zaměstnance např. na základě jimi udělené plné moci. To by ovšem znamenalo, že o skutečnosti podání žádosti o kompenzační bonus musel zaměstnanec vědět. Tvrzená skutečnost, že subjektu kompenzačního bonusu nebyl tento bonus vyplacen, ale zaměstnavatel si jej ponechal, je záležitostí pracovněprávní, případně občanskoprávní či dokonce trestněprávní.

Kompenzační bonus je náhradou za příjem ze závislé činnosti a tento druh příjmu se pro účely dávek SSP započítává v období, kdy byl zaúčtován bez ohledu na to, zda byl či nebyl zaměstnanci vyplacen (analogie se zaúčtovanou, ale nevyplacenou mzdou). Uvedené stanovisko navazuje i na předchozí referátník ke kompenzačnímu bonusu č. j. MPSV-2021/158192-752 ze dne 8. 10. 2021, a to **včetně posouzení míry zavinění vzniku přeplatku na dávkách SSP ze strany příjemce dávek.**

Vymáhání nevyplaceného kompenzačního bonusu na zaměstnavateli je pak výhradně v dispozici zaměstnance.